

Handel met Waarde(n)

Tweede Kamerlid Achraf Bouali
Europarlementariër Samira Rafaela

D66

Handel met Waarde(n)

Internationale handel is de drijvende kracht achter een goed draaiende wereldeconomie. Landen die handeldrijven, zijn in dialoog. Ze zijn gebaat bij elkaars welvaren en het oplossen van onderlinge problemen. In het kielzog van de uitwisseling van goederen, volgt de uitwisseling van kennis, studenten en investeringen. Internationale handel is een motor voor ontwikkeling gebleken, die meer landen zelfredzaam heeft gemaakt en bedrijvigheid aanjaagt. Handel heeft wereldwijd miljoenen mensen uit de armoede getrokken, en bijgedragen aan economische ontwikkeling.

Wereldwijd wordt handel steeds belangrijker en politieker. In de VS is een president gekozen die samenwerking met de EU opzoekt, en meer investeert in multilaterale samenwerking. Dit is voor de politiek, en het bedrijfsleven, de uitgelezen kans voor een frisse blik op de rol en het functioneren van handel wereldwijd. Daarom presenteren Tweede Kamerlid Achraf Bouali en Europarlementariër Samira Rafaela een nieuwe visie op groenere en eerlijkere handel voor de toekomst.

De wereld van vandaag is welvarender, gezonder en stabiel dankzij een stelsel van vriendschappelijke handelsbetrekkingen over de hele wereld. Nederland is binnen dit stelsel een speler van formaat. Van iedere euro die Nederland verdient, komt ruim een derde voort uit de internationale handel. Nederlandse MKB-ondernemers, academici, kunstenaars en DJ's floreren over de grens. Zo worden Nederlandse producten als Goudse kaas beschermd via handelsakkoorden en hebben ondernemers toegang tot een ondersteunend netwerk bij het vinden van zakenpartners in het buitenland. Via dit Europese netwerk kunnen ondernemers inmiddels terecht in bijna zeventig landen wereldwijd.

De EU moet haar strategische autonomie inzetten om internationaal waardengedreven handel te promoten. Onder Europees leiderschap groeit het netwerk van handelsakkoorden met steeds hogere standaarden. In tegenstelling tot China en de V.S., maakt de EU toegang tot haar interne markt voorwaardelijk aan

hervormingen op het gebied van mensenrechten, duurzaamheid, gendergelijkheid en het tegengaan van ontbossing. Dat is de kern van het Europese handelsbeleid. Internationale handel bracht ook nadelen. Wij zijn meer gaan vliegen, hebben een hogere uitstoot en in lageloonlanden zijn de arbeidsstandaarden omlaag gegaan. Daarom moeten we welvaart loskoppelen van vervuiling en koppelen aan het welzijn van mensen. Dat is een grote opgave, maar iedere stap richting dat doel is tot op heden gedreven door de EU. Betrekkingen met de grootste markt ter wereld zijn immers waardevol. Onze invloed kan worden ingezet om wereldwijd het pesticidengebruik terug te dringen, maar ook om Bolsonaro binnen het Parijs-akkoord te houden of om vakbonden in Vietnam te legaliseren. Samenwerking is hierbij van cruciaal belang, maar we verschuilen ons niet achter de dijken als we onze zin niet krijgen. Zo bestrijden we geen uitbuiting en ontbossing.

Wereldwijd staat ook het internationale handelssysteem onder druk. De V.S. en China starten handelsoorlogen waar ook de EU bij betrokken raakt. De internationale scheidsrechter, de Wereldhandelsorganisatie (WTO), is vleugellam gemaakt door Trump en landen die zich niet aan de afspraken houden. De benoeming van de nieuwe Directeur-Generaal, Ngozi Okonjo-Iweala uit Nigeria, geeft nieuwe impuls voor hervorming van de WTO zodat het weer kan functioneren. Voor Nederland is het belangrijk dat wij een internationaal systeem hebben dat niet gedijt op het recht van de sterkste, maar op regels, wetten en afspraken. Zonder goede internationale afspraken kunnen onze bedrijven niet de kansen over de grenzen pakken, en dreigen ze slachtoffer te worden van oneerlijke praktijken uit andere landen.

Tijdens de coronacrisis hebben we gemerkt dat onze toeleveringsketens kwetsbaar zijn. Op vitale gebieden, zoals medicijnen en medische apparatuur, was de EU te afhankelijk van andere landen. Ook bleken onze toeleveringsketens te veel toegespitst op China, waardoor onze economie zeer gevoelig is voor regionale instabiliteit. Het diversifiëren van toeleveringsketens naar meerdere handelspartners en continenten is daarom van groot belang voor onze eigen zekerheid.

In Nederland en Europa zien we de scepsis tegen handelsverdragen groeien, maar de wereld verandert snel. Handel gaat niet enkel meer over het verdienvermogen. Handel is ook geopolitiek en wordt door waarden gedreven. Het is te belangrijk geworden om handel aan gezichtsloze technocraten over te laten. De politiek moet de leiding nemen om handel in te zetten voor klimaat, economie en vrede.

Deel 1: Groene handel

Klimaat en biodiversiteit voorop

D66 heeft zich nationaal al hard gemaakt voor het Klimaatakkoord. Met het akkoord en met de Klimaatwet, hebben we de eerste stappen gezet in de goede richting. Om deze visie op internationaal niveau te laten slagen, hebben we de EU en de rest van de wereld nodig. Nederland kan als slim en innovatief handelsland klimaatverandering aanpakken. Ons land kan met haar innovatiekracht een van de aanjagers worden voor de wereldwijde klimaattransitie. Nederlandse bedrijven exporteren al langer slimme innovaties over de hele wereld, zoals de dijkbescherming in steden als New Orleans en New York.

Handelsakkoorden zijn een van de krachtigste middelen van de EU om internationale afspraken te maken over duurzaamheid en klimaat. Het ondertekenen van het Klimaatakkoord van Parijs door de handelspartners van de EU moet daarom een noodzakelijk criterium zijn voor het sluiten van handelsakkoorden. D66 wil dat de Chief Trade Enforcement Officer gaat toezien dat de landen waarmee de EU een handelsovereenkomst sluit, ook daadwerkelijk de gestelde doelen behalen. Als landen dat niet doen, dan moeten daar consequenties aan verbonden worden, zoals het herintroduceren van tarieven. Handelsinstrumenten die de Nederlandse overheid tot haar beschikking heeft, zoals exportkredietverzekeringen, moeten ingezet worden voor duurzame doeleinden. Steun aan fossiele projecten wordt zo afgebouwd in lijn met de ambities van het Klimaatakkoord van Parijs.

D66 wil dat de 'Aichi Biodiversity Targets 2020' en het nieuw af te spreken strategisch raamwerk onder het Biodiversiteitsverdrag een plek krijgen in toekomstige Europese handelsakkoorden. Zo beschermen we de mooiste en meest kwetsbare kanten van onze natuur. Dit geldt nadrukkelijk voor dierenwelzijn. Er is een groot verschil in hoe landen met dieren omgaan. Handel biedt daarbij een uitstekende kans om het dierenwelzijn in landen buiten de EU te verbeteren. Vanuit Nederland kan veel meer ingezet worden op betere bescherming van dierenwelzijn. Zoals is te lezen in het D66-plan Houden van Dieren, moet Nederland internationaal koploper én kartrekker

worden in het agenderen van dierenwelzijn. Dierenwelzijn zal net als biodiversiteit en duurzaamheid onderdeel worden van alle handelsverdragen.

CO2-heffing aan de grens

Om de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs te behalen, is het niet goed genoeg om alleen te focussen op maatregelen binnen de EU zelf. De producten die wij importeren hebben een impact op het klimaat. We moeten voorkomen dat bedrijven hun productie verplaatsen naar landen waar de productie goedkoper is door de afwezigheid van klimaatmaatregelen. Hiermee creëren we eerlijke kansen voor bedrijven in de EU die hun steentje bijdragen aan de klimaatambitie.

Om zogeheten 'carbon leakage' te voorkomen, moeten we een mechanisme creëren waarmee dit verschil in klimaatkosten kan worden verrekend aan de grens van de EU. Dit moet in overeenstemming met de regels van de Wereldhandelsorganisatie en met speciale aandacht voor de positie van ontwikkelingslanden. Een belangrijk onderdeel van een geslaagde Europese 'Green Deal' is de invoering van een CO2-tarief aan de Europese grens. Zo concurreren bedrijven van buiten de EU op dezelfde klimaatvoorwaarden binnen de interne markt als Europese bedrijven. Hiermee worden Europese bedrijven in staat gesteld om de omslag naar groene productie te maken, zonder weggeconcentreerd te worden door vervuilende producten van buiten de EU.

Voorkeursbehandeling voor producten die de energietransitie bevorderen

Om de wereldwijde samenwerking tegen de klimaatcrisis te versterken, is het belangrijk dat we gebruik gaan maken van duurzame energiebronnen. Een akkoord voor groene goederen – ook wel het Environmental Goods Agreement (EGA) – kan door middel van het verlagen van tarieven de handel in groene goederen stimuleren. Goederen die bijdragen aan de energietransitie, zoals warmtepompen, zonnepanelen of recycling machines worden zo goedkoper en toegankelijker. Met lagere drempels en barrières kunnen landen makkelijker onderling nieuwe kennis uitwisselen.

Al sinds 2014 zijn de onderhandelingen over de EGA met een groot aantal landen bezig. Helaas liggen deze momenteel stil. Nederland moet in de EU aandacht blijven

vragen voor een zo snel mogelijke hervatting van de onderhandelingen en streven naar concrete eerste resultaten. Zolang de onderhandelingen geen vooruitgang maken, wil D66 dat de EU haast maakt met een kopgroep van welwillende handelspartners om de eerste barrières en tarieven op groene goederen en diensten zo snel mogelijk weg te halen. Zo stimuleren we innovatieve oplossingen om de klimaatcrisis tegen te gaan, liever vandaag nog dan morgen.

Samenvatting

- Het Klimaatakkoord van Parijs en de 'Aichi Biodiversity Targets 2020' moeten een verplichting worden voor alle toekomstige handelsverdragen. Bij herziening van bestaande akkoorden moet ook aan deze verplichtingen worden voldaan.
- De invloed van de Europese Chief Trade Enforcement Officer zal worden vergroot. Ook in de fase richting ratificatie van handelsakkoorden.
- Om 'carbon leakage' te voorkomen, moeten we zorgen dat een verschil in klimaatkosten van import kan worden verrekend aan de grens van de EU.
- De EU vormt binnen een jaar met gelijkgezinde landen een kopgroep die groene goederen en diensten vrij te maken van tarieven en handelsbarrières.

Deel 2: Eerlijke handel

Mensenrechten stevig verankeren

De EU is een waardengemeenschap. Wanneer je met de EU handel wil drijven, dien je deze waarden te respecteren. We moeten alle beleidsterreinen aangrijpen om vooruitgang te boeken op het vlak van mensenrechten en 'Sustainable Development Goals', zeker binnen het handelsbeleid. Zo zorgen we dat kinderen niet naar werk, maar naar school kunnen gaan en dat bedrijven niet profiteren van een 'race to the bottom' op arbeidsomstandigheden.

Om dit extra kracht bij te zetten en om alle landen gelijk te behandelen, zal elk land met wie wij een brede handelsovereenkomst sluiten moeten voldoen aan een aantal minimumvereisten. Net zoals nieuwe lidstaten van de EU moeten voldoen aan bepaalde minimumstandaarden. Hieronder vallen in ieder geval de core-ILO-conventies, de implementatie van het VN-vrouwenrechtenverdrag en het VN-kinderrechtenverdrag.

Er moet een mechanisme - zoals de Kopenhagencriteria - met objectieve criteria worden gecreëerd voor landen waarmee wij brede handelsovereenkomsten sluiten. Dit nieuwe mechanisme en de daaraan gekoppelde checklist, bestaan uit heldere, objectieve en meetbare doelen die de onderhandelaars minimaal moeten realiseren. Denk hierbij aan het verankeren van mensenrechten en het Klimaatverdrag van Parijs.

Voordat een onderhandeling start, moet het Europees Parlement goedkeuring geven voor een onderhandelingsmandaat. Door vooraf doelen op te stellen, kan het Europees Parlement haar rol als controleur effectiever uitvoeren. Als een verdrag een aantal jaar in werking is, helpt een mechanisme om de vorderingen van een handelspartner meetbaar te maken. Mochten de vorderingen achter lopen, dan kunnen daar consequenties aan verbonden worden. Bijvoorbeeld het herinvoeren van tarieven. Zo kan het EP naast de Chief Trade Enforcement Officer als extra toezichthouder toezien op de naleving van akkoorden.

De 'impact assessments' die de Europese Commissie op dit moment voor elke

onderhandeling uitvoert, kunnen beter. De Europese Commissie moet vooraf, tussentijds en achteraf zo'n 'impact assessment' uitvoeren. De 'impact assessments' moeten de basis vormen voor de uitgangspunten die in het nieuwe mechanisme voor onderhandelingen worden ontwikkeld. Zo kunnen gestelde doelen effectief worden gekoppeld aan de effecten van handelsakkoorden.

Juist met het economische gewicht dat de EU bij onderhandelingen in de schaal legt, kunnen we andere landen ertoe bewegen fundamentele mensenrechten en klimaatwetgeving serieus te nemen en te verbeteren. Wanneer schendingen van een akkoord plaatsvinden, moeten we de middelen hebben om verlagingen van importheffingen (gedeeltelijk) terug te draaien.

Europees Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO)

Nederlandse ondernemers doen steeds vaker internationaal zaken. Dat is goed voor mensen in opkomende economieën, maar draagt soms onbedoeld bij aan misstanden. De druk van bedrijven om producten zo goedkoop en zo snel mogelijk te laten leveren, heeft een prijs voor mens en milieu in landen met zwakke wetgeving. Bedrijven hebben een belangrijke rol in het toezicht op handelsketens. Producten zoals een koffieboon gaan door vele verschillende handen totdat deze bij ons terecht komen.

Als we duurzaamheid en betere werkomstandigheden een rol geven in onze handelsketen, dan is ketenverantwoordelijkheid van bedrijven onmisbaar. Ketenverantwoordelijkheid betekent dat elke schakel in de keten van producent tot consument, verantwoordelijkheid draagt om zijn of haar aandeel in de totstandkoming van een product zo duurzaam mogelijk te regelen. Alleen samen kunnen we zo werkelijk verandering tot stand brengen. Dat gaat van duurzaam verbouwen van gewassen en verbeterde arbeidsomstandigheden, tot minder CO₂-uitstoot van grote industrieën en een consumentbewustzijn van producten.

Een aantal Europese landen is onderweg met eigen 'due diligence' wetgeving, zoals de Franse 'Loi sur le Devoir de Vigilance des Multinationales', de Britse 'Modern

Slavery Act' en ook Duitsland overweegt een Europese 'toeleveringsketen-wet'. Door al deze losse wetten ontstaat er een lappendeken van verschillende eisen en verplichtingen voor Europese bedrijven per lidstaat. D66 zet zich in om dit op Europees niveau te regelen, zodat er eenduidige wetgeving is in alle EU-landen en voor alle bedrijven.

De Europese Commissie moet vaart maken met het introduceren van EU-brede 'due diligence' wetgeving. Dat is niet alleen in Europees belang, maar een belang wereldwijd. Met goede 'due diligence' wetgeving kunnen het klimaat en mensenrechten wereldwijd beter beschermd worden. Alle bedrijven uit de EU die in het buitenland opereren hebben een zorgplicht dat hun handelsketen duurzaam en menswaardig is. Wij willen dit in 2021 op EU-niveau gerealiseerd hebben. Mocht Europese wetgeving uitblijven, dan zien wij een voortrekkersrol voor Nederland om dit toch voor elkaar te krijgen. Er zal op nationaal niveau gewerkt worden aan effectieve due diligence wetgeving. Eventueel stellen we samen met gelijkgezinde EU-lidstaten wetgeving voor. Deze kopgroep kan vervolgens dienen als blauwdruk voor een Europese oplossing. Ook zal de Nederlandse overheid geen opdrachten verstrekken aan bedrijven die niet aan hun zorgplicht voldoen.

Minder protectionisme vanuit de EU

De Europese Commissie heeft Afrika omschreven als ons "tweeling continent". De EU is de belangrijkste handelspartner van Afrika. Het continent heeft een enorme potentie om economisch vooruit te gaan en biedt kansen voor Nederlandse bedrijven om actief te worden. Dit moet echter wel op basis van gelijkwaardigheid. Om de volle potentie van het continent tot bloei te laten komen, moeten we anders gaan kijken naar onze relatie met Afrika.

Het ontwikkelen van een duurzame en gelijkwaardige relatie met het Afrikaanse continent is in ons strategisch belang. Afrika is het oudste continent ter wereld, maar met de jongste economie die een grote potentie heeft om zich te ontwikkelen. De snelle digitalisering die plaatsvindt inspireert jonge mensen om innovatieve bedrijven en startups op te zetten over het hele continent.

Het is in het belang van Europa om van Afrika te behandelen als belangrijkste strategische partner in ons handelsbeleid. Het continent is te lang onderbelicht gebleven, terwijl het een groeiende rol heeft in de wereldpolitiek. China mengt zich in de Afrikaanse economie met oneerlijke investeringen. Europa hier een andere keuze tegenover stellen en de kans grijpen om op gelijkwaardige basis met Afrika een duurzame relatie te ontwikkelen. Hiermee beschermen we onze waarden en bouwen we een duurzame handelsrelatie op. Dat is in het strategisch belang van beide continenten.

Voor veel Afrikaanse boeren is het een doorn in het oog dat zij hun producten niet of moeilijk kunnen afzetten op de Europese markt, terwijl Europese producten in gevallen zelfs goedkoper zijn dan de lokale Afrikaanse producten. Deze situatie moeten we voorkomen door in onderhandelingen ons begripvol op te stellen wat betreft de toegang tot landbouwgoederen op de Afrikaanse markten.

Bij het wegnemen van handelsbelemmeringen voor Afrikaanse exporteurs, moet de EU gebruik blijven maken van de mogelijkheden die het Generalised Scheme of Preferences (GSP) biedt. Met het GSP en GSP+ kunnen opbloeiende economieën eenvoudiger exporteren naar Europese landen en zo hun bedrijf laten groeien. Dit moeten we blijven stimuleren om de jonge generatie ondernemers in Afrika kansen te bieden. Eenvoudiger exporteren mag echter niet leiden tot het importeren van producten die mensenrechtenschendingen in stand houden en klimaatverandering veroorzaken. We blijven als EU binnen GSP+ waardengedreven handel stimuleren. Waar overtredingen begaan worden, moeten sancties volgen.

De EU moet de Afrikaanse Continentale Vrijhandelszone (AfCFTA) blijven stimuleren. Deze vrijhandelszone is de grootste nieuwe vrijhandelszone sinds de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie. Op de lange termijn biedt deze ontwikkeling de kans op een breed handelsakkoord tussen de Europese Unie en de Afrikaanse Unie. Als gelijke partners kunnen we kansen bieden aan bedrijven om duurzaam te ondernemen in een continent met enorme potentie.

In onze relatie met Afrika is de nieuwe Post Cotonou-overeenkomst met landen uit Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan een waardevolle toevoeging. Door deze samenwerking voort te zetten, vergroten we onze gedeelde agenda om mensenrechten, democratie en goed bestuur te promoten. Tegelijkertijd biedt het kansen om onze duurzame en gelijkwaardige relatie verder uit te bouwen in de komende jaren in een breder en multilateraal perspectief.

Azië

Als Europa moeten we ons actief blijven inzetten voor eerlijke en wederkerige handelsrelaties met Azië. De Aziatische markt is zeer dynamisch en groeit uit tot een belangrijke speler op het wereldtoneel. China stelt zich steeds meer op als de dominante speler in de regio, en probeert landen aan zich te binden. De EU kan, net als in Afrika, een alternatief bieden voor de Chinese manier van handel drijven. De EU heeft bilaterale akkoorden gesloten met een aantal landen in de regio, onder andere Zuid-Korea en Vietnam. Helaas zien we in het akkoord met Vietnam dat mensenrechten niet gerespecteerd worden. Daarnaast heeft een geschil over arbeidsrechten in Zuid-Korea na tien jaar nog steeds geen oplossing. De EU moet blijven inzetten voor het naleven van de handelsverdragen, en maatregelen nemen als landen zich niet aan de afspraken houden.

Latijns-Amerika

In de afgelopen jaren heeft de EU toenadering gezocht tot de Latijns-Amerikaanse wereld. Met Mexico, de Mercosur-landen en de Andesgemeenschap zijn akkoorden bereikt. Met Chili zijn momenteel onderhandelingen gaande over een ambitieus nieuw akkoord, het eerste akkoord waarin een specifiek hoofdstuk wordt opgenomen over gender. Vanuit politiek en economisch oogpunt is het van groot belang om de samenwerking met deze regio aan te gaan. Juist met ambitieuze handelsakkoorden kunnen we duurzame ontwikkeling in de regio stimuleren, ontbossing tegengaan en landen binnen het Klimaatakkoord van Parijs houden.

De economieën van de Landen en Gebieden Overzee van het Koninkrijk der Nederlanden en met name die van de ABC-eilanden, zijn sterk verweven met die van de Latijns-Amerikaanse landen. Vanuit dit oogpunt moet de (in)directe impact van

Europese handelsakkoorden op deze gebieden zorgvuldig bekeken worden in het kader van de 'impact assessments'.

Gender & handel

Handel moet bijdragen aan kansen en voorspoed voor iedereen. We mogen het niet accepteren wanneer vrouwen disproportioneel minder banen vervullen die worden gegenereerd door internationale handel. De EU moet zich blijven inzetten voor de bevordering van vrouwenrechten en gendergelijkheid in handelsbeleid. Het allereerste Renew Europe Gender & Trade policy paper, geschreven door Samira Rafaela, geeft een goede eerste basis voor het verbeteren van de positie van vrouwen in handel. De eerste stappen om dit duurzaam vorm te geven worden gezet in het nieuwe akkoord met Chili, met een specifiek hoofdstuk over gender.

De EU heeft verschillende internationale overeenkomsten op het gebied van gendergelijkheid ondertekend, zoals de handvesten en verklaringen van de Verenigde Naties en verschillende verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie. Ook de artikelen 5 en 8 van de 'Sustainable Development Goals' over gendergelijkheid en over eerlijk werk en economische groei, blijven leidend om de positie van vrouwen wereldwijd te verbeteren. De EU zou meer aan deze doelstellingen moeten bijdragen binnen haar handelsbeleid. Onze interne markt die 16% van het mondiale bbp vertegenwoordigt en een consumentenmarkt van bijna 450 miljoen mensen, geven ons de mogelijkheid om een positieve invloed op het wereldtoneel uit te oefenen op derdewereldlanden om de werkgelegenheid en arbeidsomstandigheden voor vrouwen wereldwijd te verbeteren.

In de afgelopen jaren hebben we gezien dat ook binnen handelsakkoorden aandacht begint te komen voor deze ongelijkheid. Met CETA is een 'Joint Committee' opgericht waarin best ervaringen worden uitgewisseld. Maar we moeten meer dan praten alleen. We moeten hiernaar handelen. Alleen door handelsakkoorden dusdanig vorm te geven vanuit het oogpunt van het stimuleren van gelijkheid, kunnen we deze uitdaging echt aan. Ook 'gender mainstreaming' van Europees beleid is hier een belangrijk onderdeel van, maar het moet op verschillende manieren gebeuren.

Binnen de Wereldhandelsorganisatie moet werk worden gemaakt van de invoering van de Buenos Aires-verklaring. Waar anderen achterblijven, moet de EU het goede voorbeeld geven. Dit kunnen we doen door in elk nieuw of gemoderniseerd handelsakkoord een hoofdstuk over 'gender & trade' op te nemen. Het vernieuwde handelsakkoord met Chili wordt het eerste akkoord met zo'n specifiek hoofdstuk over dit onderwerp. Met specifieke 'gender & trade' hoofdstukken kan data worden verzameld en gebruikt om te zien waar ons handelsbeleid effectief bijdraagt aan gendergelijkheid en 'gender mainstreaming'.

Vrouwen zijn wereldwijd zeer actief in het opzetten, managen en uitbouwen van hun eigen bedrijf. Toch hebben ze over het algemeen minder toegang tot de wereldmarkt dan mannen. Daardoor wordt er een enorm potentieel aan nieuwe afzetmarkten niet benut. Om toegang tot de wereldmarkt voor vrouwelijke bedrijfseigenaren te vergroten, is het van belang dat ze mogelijkheden hebben tot financiering voor hun bedrijf, dat ze nieuwe vaardigheden kunnen ontwikkelen en volop gebruik kunnen maken van de innovaties die digitale handel met zich meebrengt.

Samenvatting

- Al onze handelspartners moeten voldoen aan mensenrechten en sociale rechten op basis van ILO- en VN-verdragen.
- Het is tijd voor EU-brede due diligence wetgeving. Wij willen dit in 2021 op EU-niveau gerealiseerd hebben. Als dit niet lukt, willen we op nationaal niveau werken aan due diligence wetgeving, met als inzet de ontwikkeling van EU-brede wetgeving.
- De handelsrelaties met Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen moet meer vormgegeven worden op basis van gelijkwaardigheid en kansengelijkheid.
- Handelsovereenkomsten moeten we benutten om de sociaaleconomische positie van vrouwen te verbeteren. We moeten deze akkoorden dusdanig ontwerpen dat de voordelen evenredig worden verdeeld. Het Renew Europe Gender & Trade policy paper geeft hier een eerste basis voor.

Deel 3 Vernieuwde handel

WTO

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) verkeert in zwaar weer. Nadat de V.S. de benoeming van beoordelaars van het beroepsorgaan keer op keer heeft geblokkeerd, zijn er nu te weinig rechters om tot geldige uitspraken te komen. Met de benoeming van Ngozi Okonjo-Iweala als nieuwe Directeur-Generaal (DG) is er een kans om deze patstelling op te lossen, en de WTO te hervormen zodat het klaar is voor de toekomst. Zolang de verlamdende situatie voorlopig voortduurt, moeten we als Nederland en als EU laten zien dat we multilaterale afspraken en geschillenbeslechting blijven verdedigen. Daar waar anderen niet mee willen doen, moeten we met gelijkgezinde partners vooruitgaan. De interim-oplossing die de EU heeft bereikt met 16 andere WTO-leden, is hier een uitstekend voorbeeld van. Juist op deze manier kunnen we ervoor zorgen dat regels voor iedereen op dezelfde manier gelden. De WTO zal zich in de komende tijd moeten bewijzen door vooruitgang te boeken op de terreinen waar het goed mogelijk is. Dit kan op het terrein van e-commerce en visserijsubsidies, maar ook door te werken aan de invoering van de Buenos Aires-verklaring over handel en de economische emancipatie van vrouwen.

Met de komst van de nieuwe DG is er een kans om een nieuwe wind te laten waaien bij de WTO. Haar benoeming als DG van de WTO geeft niet alleen kansen om de organisatie nieuwe energie te geven. Voor de Afrikaanse landen is de verkiezing van Okonjo-Iweala van grote betekenis. Met haar aan het roer ontvouwt zich niet alleen een mogelijkheid om meer aandacht te besteden aan Afrika en alle kansen die het continent te bieden heeft. Okonjo-Iweala kan een voorbeeld zijn voor miljoenen meisjes en vrouwen in Afrika, en wereldwijd.

Verenigde Staten

Nieuw leiderschap in de Verenigde Staten is de kans voor een nieuw begin. De patstelling in de WTO en het protectionisme in de V.S. verdwijnen echter niet zomaar. De zogenoemde mini-deal die de Europese Commissie in augustus 2020 met de V.S. heeft gesloten neemt de spanningen ook niet weg. Het laat zien dat dit soort deals

geen duurzame oplossing zijn voor de toekomst. Het kan dan ook geen precedent zijn. De EU kan wel met de V.S. samenwerken om de multilaterale wereldorde te herstellen en onze waardengedreven handel te promoten.

President Biden brengt de V.S. gelukkig weer terug op het wereldtoneel en zet zich in voor multilaterale samenwerking. Deze ontwikkeling is goed voor de interesses van de EU, en voor de multilaterale wereld. Dit betekent op het wereldtoneel echter dat we niet meer blind de V.S. moeten volgen. Om onze strategische autonomie kracht bij te zetten, zal de EU in de toekomst met de V.S. moeten samenwerken vanuit het principe van gelijkwaardige partners die samen opkomen voor multilateralisme en gedeelde waarden. De EU is, na vier jaar Trump, de onbetwiste leider van waardengedreven handel in de wereld. Dat moeten we in de toekomst blijven, met of zonder de V.S.

China

Te vaak zien we dat Europese bedrijven niet vrij kunnen handelen in China en dat er geen gelijk speelveld is tussen Europese en Chinese bedrijven door oneerlijke handelspraktijken, zoals staatssteun. Bedrijven die zaken willen doen in China worden vaak gedwongen tot kennis en technologieoverdracht. De EU mag dit niet accepteren van China. Het land onderschrijft niet onze gedeelde, universele waarden, zoals de mensenrechtenschendingen laten zien.

De EU mag niet blind zijn voor alle mensenrechtenschendingen die nu plaatsvinden, zoals bij de vervolging van Oeigoeren in Xinjiang en de onderdrukking van democratische bewegingen in Hong Kong. Via de handel kan de EU zo druk uitoefenen om arbeidsstandaarden te verhogen, zoals het toestaan van vrije vakbonden en het verbannen van gedwongen arbeid via ILO-standaarden.

Bovendien kan de EU ook zo misstanden tegen gaan. We kunnen invloed uitoefenen om de situatie daar daadwerkelijk te verbeteren. De EU moet echter waken voor lege beloftes vanuit China. Daarom zal de EU goed moeten toezien dat er ook daadwerkelijk verbeteringen plaatsvinden in China. Het Chinese staatsmodel blijft, zoals de EU in 2019 heeft benadrukt, een systeemrivaal, waar Europa realistisch mee moet omgaan.

Digitale handel

Op het gebied van digitale handel moet grote vooruitgang worden geboekt. In een wereld waar digitalisering nu eerder een norm is dan uitzondering, moeten internationale regels een inhaalslag maken. De EU moet naast het digitale Chinese en Amerikaanse model een alternatief kunnen bieden. Dit alternatief moet uitgaan van onze gedeelde Europese waarden, en ontwikkeld worden op basis van eerlijke handelspraktijken in een gelijk speelveld.

Het Nederlandse MKB weet online goed de weg te vinden tot nieuwe markten. Daarom is het belangrijk voor ons MKB dat de digitale markt ook toegankelijker wordt in andere landen via onze handelsakkoorden. Toegang tot digitale markten mag niet worden belemmerd met willekeurige, protectionistische maatregelen zoals het hebben van servers in een bepaald land. De EU moet zich daarom binnen de WTO blijven inzetten voor duidelijke afspraken over e-commerce. Duidelijke regels helpt onze bedrijven de digitale mogelijkheden van handel volledig te benutten. Daarnaast kunnen goede regels ervoor waken dat door internationale e-commerce geen gevaarlijke of schadelijke producten via onbetrouwbare webshops op de Europese markt terecht komen, of oneerlijk met Europese bedrijven concurreren. Waar multilaterale afspraken achterblijven zet de EU zich binnen bilaterale verdragen in voor eerlijke afspraken over digitale handel.

Ook online moeten we mensenrechten verdedigen. Net zoals we dit doen in andere handelsakkoorden, zullen we dat ook moeten doen voor mensenrechten op het internet, zoals privacy.

Crisisbestendige productie

Tijdens de coronacrisis werd duidelijk dat de EU voor veel producten afhankelijk is van andere regio's. Voor de EU is het belangrijk dat vitale goederen, zoals medicijnen of strategische grondstoffen in voldoende mate beschikbaar blijven. Hierbij kan zo nodig productie terug worden gehaald naar de EU. Daarnaast verkleinen strategische Europese voorraden en een diversifiëring van toeleveringsketen onze kwetsbaarheid voor regionale instabiliteit. Zoals de Adviescommissie Internationale Vraagstukken schrijft in het rapport *Nederland en de wereldwijde aanpak van COVID-19*, is het voor

de werkgelegenheid in handelsland Nederland “van belang dat de vanwege corona ingezette beweging naar meer productie in eigen regio proportioneel blijft en gericht op strategische maatschappelijke doelen, zoals volksgezondheid”. Deze oproep ondersteunen wij van harte.

Geschillenbeslechting

Internationale geschillenbeslechting is de afgelopen jaren onderdeel geweest van het debat rondom handelsverdragen. Met de stap van ISDS naar ICS is een grote vooruitgang gemaakt met meer transparantie en onafhankelijk toezicht.

Dit moet worden gezien als een opstapje naar een volledig Multilateraal Hof voor Investeringsgeschillen. Op deze manier hoeven we niet per individueel handelsakkoord nieuwe afspraken te maken over geschillenbeslechting. Daarnaast kunnen alle geschillen worden voorgelegd aan een onpartijdig internationaal hof met een permanent karakter. Om dit voor elkaar te krijgen, moet Nederland in de EU aan een coalitie bouwen om de eerste stappen te zetten richting een multilateraal hof.

Samenvatting

- De EU moet de leiding nemen met het hervormen van de Wereldhandelsorganisatie en in de tussentijd het goede voorbeeld geven met het opgerichte interim beroepsorgaan.
- Zorg dat de EU eigen strategische voorraden en productie op orde heeft, en niet te afhankelijk wordt van een enkele regio of land door het diversifiëren van handelsketen naar verschillende continenten.
- Om geschillenbeslechting tussen investeerders en staten verder te verbeteren moet een Internationaal Multilateraal Investeringshof worden opgericht.

SLOT

Samenvatting aanbevelingen:

- Het Klimaatakkoord van Parijs en de 'Aichi Biodiversity Targets 2020' moeten een verplichting worden voor alle toekomstige handelsverdragen. Bij herziening van bestaande akkoorden moet ook aan deze verplichtingen worden voldaan.
- De invloed van de Europese Chief Trade Enforcement Officer zal worden vergroot. Ook in de fase richting ratificatie van handelsakkoorden.
- Om 'carbon leakage' te voorkomen, moeten we zorgen dat een verschil in klimaatkosten van import kan worden verrekend aan de grens van de EU.
- De EU vormt binnen een jaar met gelijkgezinde landen een kopgroep die groene goederen en diensten vrij te maken van tarieven en handelsbarrières.
- Al onze handelspartners moeten voldoen aan mensenrechten en sociale rechten op basis van ILO- en VN-verdragen.
- Het is tijd voor EU-brede due diligence wetgeving. Wij willen dit in 2021 op EU-niveau gerealiseerd hebben. Als dit niet lukt, willen we op nationaal niveau werken aan due diligence wetgeving, met als inzet de ontwikkeling van EU-brede wetgeving.
- De handelsrelaties met Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen moet meer vormgegeven worden op basis van gelijkwaardigheid en kansengelijkheid.
- Handelsovereenkomsten moeten we benutten om de sociaaleconomische positie van vrouwen te verbeteren. We moeten deze akkoorden dusdanig ontwerpen dat de voordelen evenredig worden verdeeld.
- De EU moet de leiding nemen met het hervormen van de Wereldhandelsorganisatie en in de tussentijd het goede voorbeeld geven met het opgerichte interim beroepsorgaan.
- Zorg dat de EU eigen strategische voorraden en productie op orde heeft, en niet te afhankelijk wordt van een enkele regio of land door het diversifiëren van handelsketen naar verschillende continenten.
- Om geschillenbeslechting tussen investeerders en staten verder te verbeteren moet een Internationaal Multilateraal Investeringshof worden opgericht.